

FRIEDRICH NIETZSCHE

BÖYLE BUYURDU
ZERDÜŞT

HERKES VE HİÇ KİMSE
İÇİN BİR KİTAP

Çeviri: REGAİP MİNARECİ

FRIEDRICH WILHELM NIETZSCHE

BÖYLE BUYURDU ZERDÜŞT

HERKES VE HİÇ KİMSE İÇİN BİR KİTAP

Can Klasik

Böyle Buyurdu Zerdüşt, Friedrich Nietzsche
Almanca aslından çeviren: Regaip Minareci
Also sprach Zarathustra

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

İlk baskı: Ernst Schmeitzner, Chemnitz, 1883

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Phillipp Reclam Jun. GmbH&Co. KG,
Stuttgart, 1994

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2021

3. basım: Mayıs 2023, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi Editörü: Ayça Sezen

Editör: Şebnem Sunar

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Emin Petek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Beyza Ceylan

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Osmangazi Mah. Mehmet Deniz Kopuz Cad. No.17/1 Oda:1

Esenyurt, İstanbul

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-5581-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

FRIEDRICH WILHELM NIETZSCHE

BÖYLE BUYURDU ZERDÜŞT

HERKES VE HİÇ KİMSE İÇİN BİR KİTAP

DÜŞÜNCE

Almanca aslından çeviren

Regaip Minareci

Friedrich Wilhelm Nietzsche'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Putların Alacakaranlığı, 2019

Neden Bu Kadar Akıllıyım?, 2021

FRIEDRICH WILHELM NIETZSCHE, 1844'te Prusya Krallığı'nın sınırları içinde yer alan Röcken'de doğdu. Yedi yaşında Yunanca ve Latince öğrenmeye başladı, klasik müzikle yine bu dönemde tanıştı. Müzik ve dil alanında gösterdiği özel yetenek, on dört yaşında ona dönemin nitelikli Protestan yatılı okullarından Schulpforta'nın kapılarını açtı. 1864'te Pforta'yı bitiren Nietzsche, aynı yıl Bonn Üniversitesi'nde teoloji öğrenimine başladı. 1869'da İsviçre'deki Basel Üniversitesi'nden gelen klasik filoloji profesörlüğü teklifini kabul etti. 1872'de ilk kitabı *Trajedinin Doğuşu*'nu yayımladı. Bunu David Strauss ve Richard Wagner üzerine çalışmaları izledi. 1878'de *İnsanca, Pek İnsanca* yayımlandı. 1882'de *Şen Bilim*'in ilk kısmı geldi. 1885'te *Böyle Buyurdu Zerdüş'tü* sadece kırk nüsha olarak yayımladı ve yakın dostlarına dağıttı. *İyinin ve Kötünün Ötesinde, Ahlakın Soykütüğü Üstüne, Putların Alacakaranlığı, Decal* ve *Ecce Homo*, bu tarihten sonra birbiri ardı sıra yayımladığı geç dönem eserleridir. Nietzsche'nin eserleri din, ahlak, felsefe, bilim ve modern kültür üzerine eleştirilerdir. Düşüncesinin temelini Apollon-Dionysos ikiliği, güç istenci, Tanrı'nın ölümü, üstinsan ve ebedî dönüş oluşturur. Hakikatin nesnelliğini sorgulayan çalışmalarının etkisi 20. yüzyılda varoluşçuluğa, oradan da postmodernizme ve postyapısalcılığa kadar uzanır. 1889'da zihinsel çöküş yaşadı. 25 Ağustos 1900'de öldü.

REGAİP MİNARECİ, 1955'te İstanbul'da doğdu. Münih'te geçen lise ve üniversite yıllarının ardından 1977'de Hürriyet Grubu'nda çevirmen olarak çalışma hayatına atıldı. Hürriyet Dergi Grubu, Milliyet Dergi Grubu, *Güneş*, *Tercüman* ve Doğan Kitap'ta editör, yazışleri müdürü, yayın yönetmeni ve yayın koordinatörü olarak uzun yıllar idari görevlerde bulundu. Önceleri gazeteciliğin yanı sıra sürdürdüğü edebiyat çevirmenliğine artık tam zamanlı olarak devam ediyor.

İçindekiler

BİRİNCİ BÖLÜM

Zerdüşt'ün Öndeyişi	15
---------------------------	----

ZERDÜŞT'ÜN KONUŞMALARI

Üç Değişim Üzerine	33
Erdem Kürsüleri Üzerine	35
Ötedünyalılar Üzerine	38
Bedeni Hor Görenler Üzerine	41
Sevinçler ve Tutkular Üzerine	44
Solgun Benizli Suçlu Üzerine	46
Okumak ve Yazmak Üzerine	48
Dağdaki Ağaç Üzerine	50
Ölüm Vaizleri Üzerine	53
Savaş ve Savaşçılar Üzerine	55
Yeni Putlar Üzerine	57
Pazaryerindeki Sinekler Üzerine	60
Namus Üzerine	63
Dost Üzerine	65
Bin Bir Hedef Üzerine	67
Yakınındakini Sevmek Üzerine.....	69

Yaratıcının Yolu Üzerine	71
Yaşlı ve Genç Kadınlar Üzerine	74
Engerek Sokması Üzerine	76
Çocuk ve Evlilik Üzerine	78
Özgür Ölüm Üzerine	80
Armağan Dağıtan Erdem Üzerine	83

İKİNCİ BÖLÜM

Aynalı Çocuk	91
Mutlu Adalarda	94
Acıyanlar Üzerine	97
Rahipler Üzerine	100
Erdemliler Üzerine	103
Ayaktakımı Üzerine	106
Zehirli Örümcekler Üzerine	109
Ünlü Bilgeler Üzerine	113
Gece Türküsü	116
Oyun Türküsü	118
Mezar Türküsü	120
Kendini Yenme Üzerine	124
Ulu Kişiler Üzerine	127
Kültür Ülkesi Üzerine	130
Lekesiz Bilgi Üzerine	133
Bilginler Üzerine	136
Ozanlar Üzerine	138
Büyük Olaylar Üzerine	142
Falcı	145
Kurtuluş Üzerine	149
İnsan Zekâsı Üzerine	154
En Sessiz Saat	158

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Gezgin	163
Yüz ve Bilmece Üzerine	166
İsteksiz Mutluluk Üzerine	172
Güneş Doğmadan	175
Küçülten Erdem Üzerine	179
Zeytin Dağında	185
Geçip Gitme Üzerine	188
Dönmeler Üzerine	191
Yuvaya Dönüş	196
Üç Kötü Üzerine	200
Ağırlığın Ruhu Üzerine	205
Eski ve Yeni Levhalar Üzerine	209
İyileşen Kişi	231
Büyük Özlem Üzerine	238
Öteki Oyun Türküsü	241
Yedi Mühür	245

DÖRDÜNCÜ VE SON BÖLÜM

Bal Kurbanı	253
Yardım Çığığı	257
Krallarla Konuşma	260
Sülük	265
Büyücü	268
Emekli	275
En Çirkin İnsan	280
Gönüllü Dilenci	285
Gölge	290
Öğleyin	293

Selamlama	297
Akşam Yemeđi	302
Yüksek İnsan Üzerine	305
Hüzün Türküsü	316
Bilim Üzerine	321
Çöl Kızları Arasında	324
Uyanış	331
Eşek Bayramı	334
Sarhoş Türkü	338
Belirti	347

Birinci Bölüm

Zerdüşt'ün Öndeyişi

1

Zerdüşt, otuz yaşına geldiğinde yurdunu ve yurdunun denizini terk edip dağlara çıktı. Orada ruhunun ve yalnızlığının tadını çıkardı ve on yıl boyunca bundan hiç bıkmadı. Ama en sonunda gönlünde bir değişim meydana geldi ve bir sabah tan vakti kalkıp güneşin karşısına geçti ve ona şöyle seslendi:

“Ey büyük yıldız! Işıltın olmasaydı, nice olurdu senin mutluluğun!

On yıldır burada mağaramın üzerinde yükselirsin: Ben, kartalım ve yılanım olmasaydık, sen ışığından ve yolundan çoktan bıkardın!

Ama biz seni her sabah bekledik, senden fazlalığını aldık ve seni bunun için kutsadık!

Bak! Ben, gereğinden fazla bal toplamış arı misali, bilgeliğimden usandım; artık uzanan ellere ihtiyacım var.

İnsanlar arasındaki bilgiler aptallıklarından, yoksullar da zenginliklerinden sevinç duyana dek çevreme armağanlar vermek, bölüştürmek isterim.

Bunu yapabilmek için derinliklere inmeliyim; senin akşamları denizin ardına inerken ve yer altına ışık iletirken yaptığın gibi, ey yüce yıldız!

Aralarına inmek istediğim insanların dediği gibi, 'batmalıyım' tıpkı senin gibi!

En büyük mutluluğa bile kıskanmadan bakabilen ey sakın göz, o halde kutsa beni! Taşmaya yüz tutmuş kadehi kutsa ki, içindeki su altın aksın ve senin sevincinin parıltısını her yere taşıyın!

Bak! Bu kadeh yeniden boşalmak, Zerdüşt de yeniden insan olmak ister!"

İşte böyle başlar Zerdüşt'ün batışı.

2

Zerdüşt dağdan tek başına indi ve kimseyle karşılaşmadı. Ama ormana ulaştığında, karşısında ansızın ormanda kök aramak için kutlu kulübesinden çıkmış yaşlı bir adam belirdi. Böyle buyurdu yaşlı adam Zerdüşt'e:

"Bu gezgin kişi yabancı gelmedi bana: Birkaç yıl önce buralardan geçmişti. Zerdüşt'tü adı; ama değişmiş.

O gün külünü dağlara taşırdın: Bugün ateşini vadilere taşımak mı maksadın? Kundakçılığın cezasından korkmaz mısın?

Evet, tanıdım Zerdüşt'ü. Dupdurudur gözleri ve ağzında tiksinti yer etmemiştir. Böylece, dans eder gibi değil midir yürümesi?

Değişmiş Zerdüşt, çocuktu Zerdüşt, yetişkin olmuş Zerdüşt: Ne ararsın şimdi uyuyanlar arasında?

Denizde yaşırdın adeta yalnızlığında ve taşırdı seni deniz. Sakın, 'Kıyıya çıkmak isterim,' deme! Sakın ola ki bedenini tekrar sürüklemek istemeye kalkma!"

Zerdüşt cevap verdi:

"İnsanları seviyorum."

"Neden," dedi ermiş, "ormana ve sessizliğe çekildim? İnsanları çok sevdiğim için yapmadım mı bunu?"

Şimdi Tanrı'yı seviyorum: İnsanları sevmiyorum. İnsan fazla eksik bir şey bence. İnsan sevgisi beni öldürürdü."

Zerdüşt cevap verdi: “Sevgi mi dedim ben! İnsanlara bir armağan götürüyorum!”

“Onlara bir şey verme,” dedi ermiş. “Hatta al ellerinden ve onlarla birlikte taşı; sana iyi gelirse bu, onlara çok daha iyi gelir!”

Onlara vermek istediğinde, sadakadan fazlasını verme; onu da bırak dilensinler senden!”

“Hayır,” dedi Zerdüşt, “ben sadaka vermem. Bunu yapabilecek kadar yoksul değilim.”

Ermiş, Zerdüşt’e güldü ve şöyle buyurdu: “O halde hazinelerini onlara kabul ettirmeye bak! Onlar münzevilerden kuşkulanırlar ve bizim armağan dağıtmak üzere geldiğimize inanmazlar.

Bizim adımlarımız, sokaklarında pek bir ıssız gelir onlara. Gece yataklarındayken, güneş doğmadan çok önce birinin geçtiğini işitseler, hemen kendi kendilerine nereye gider bu hırsız diye sorarlar.

Karışma insanların arasına, ormanda kal! Gidecek sen hayvanların arasına git! Neden benim gibi olmak istemezsin: ayılar arasında bir ayı, kuşlar arasında bir kuş?”

“Peki ermiş ne yapar ormanda?” diye sordu Zerdüşt.

Ermiş cevap verdi: “Şarkılar yazıp söylüyorum ve de şarkı yazarken gülüyor, ağlıyor ve homurdanıyorum: Böyle övüyorum Tanrı’yı.

Şarkı söyleyerek, ağlayarak, gülerek ve homurdanarak benim Tanrım olan Tanrı’yı övüyorum. Peki sen bize armağan olarak ne getiriyorsun?”

Zerdüşt bu sözleri duyar duymaz ermişî selamladı ve şöyle dedi: “Size verecek neyim olabilir ki? Bırakın hemen gideyim de sizden bir şey almayayım!” Böylece ayrıldılar yaşlı adamla Zerdüşt, gülerek, tıpkı iki çocuk gibi.

Ama Zerdüşt yalnız kalınca şöyle dedi gönlüne: “Böyle bir şey olabilir mi? Bu yaşlı ermiş, *Tanrı’nın öldüğünü* henüz duymamış ormanında!”

Zerdüşt, ormanın kıyısında kurulu bir sonraki şehre vardığında, pazaryerinde toplanmış bir kalabalıkla karşılaştı: Çünkü bir ip cambazının oynayacağı duyurulmuştu. Zerdüşt halka şöyle buyurdu:

Size üstinsanı öğretiyorum. İnsan, yenilmesi gereken bir şeydir. Onu yenmek için ne yaptınız?

Bugüne dek bütün varlıklar kendilerini aşan bir şeyler yarattılar: Sizler, bu büyük taşkınını inşi olmak ve insanı yenmek yerine hayvanlara dönmek mi istiyorsunuz?

İnsanlar için maymun nedir? Bir gülüşme ya da acı bir utanç. İnsan da üstinsanın gözünde böyle olacaktır: Bir gülüşme ya da acı bir utanç!

Siz, solucandan insana giden yolu kat ettiniz ve içinizde daha pek çok şey solucandır. Maymundunuz bir zamanlar ve insan şimdi, hâlâ her maymundan daha maymundur.

İçinizde en bilgeniz bile bir ikilem, bitki ve hortlak melezidir. Ama ben size bitki ya da hortlak mı olun diyorum?

Bakın, size üstinsanı öğretiyorum!

Üstinsan yeryüzünün anlamıdır. İsteminiz desin ki: Yeryüzünün anlamı üstinsandır!

Yalvarırım, kardeşlerim, yeryüzüne sadık kalın ve size dünya ötesi umutlardan söz edenlere inanmayın! Zehir saçanlardır onlar, bilerek ya da bilmeyerek.

Onlar hayatı hor görenlerdir; dünyanın kendilerinden bıktığı nesli tükenenlerdir ve bizzat zehirlenmiş kişilerdir: Bırakın çekip gitsinler!

Bir zamanlar Tanrı'ya karşı işlenen günah, en büyük günahtı; fakat Tanrı öldü ve onunla birlikte o günahkârlar da. Şimdi en korkuncu; yeryüzüne karşı günah işlemek ve de bilinmezgin gönlünü yeryüzünün anlamından üstün tutmaktır!

Ruh bir zamanlar bedene küçümseyerek bakardı: Bu küçümseme en üst şeydi. Ruh; beden cılız, iğrenç ve aç olsun isterdi. Böylelikle bedenden ve yeryüzünden kurtulmayı umardı.

Ah, bu ruhun kendisi cılız, iğrenç ve açtı: Ve de işkence bu ruhun en büyük coşkusuymdu!

Ama kardeşlerim, siz de söyleyin bana: Bedeniniz ruhunuz için ne diyor? Ruhunuz; yoksulluk, kirlilik ve acınacak bir rahatlıktan ibaret değil mi?

Gerçekten de, kirli bir nehirdir insan. Kendisi de kire bulaşmadan, kirli bir nehri içine alabilmesi için deniz olmalıdır kişi.

Bakın, üstinsanı öğretiyorum size: Bu denizdir o. Hor görmeniz, içine batıp gidebilir.

Yaşayabileceğiniz en büyük şey nedir? Vakit, hor görme vaktidir. Mutluluğunuzun, hatta aklınızın ve erdeminizin bile size iğrenç geldiği vakit...

Vakit, şunu söyleme vaktidir: “Benim mutluluğum nedir ki! Yoksulluk ve kirlilik ve acınacak bir rahatlıktan başka. Ama mutluluğum, varlığı haklı çıkarmalıdır!”

Vakit, şunu söyleme vaktidir: “Benim aklım nedir ki! Aslanın yiyeceğe duyduğu isteği duyuyor mu bilgiye? Yoksulluk ve kirlilik ve acınacak bir rahatlıktan başka nedir ki o!”

Vakit, şunu söyleme vaktidir: “Benim erdemim nedir ki! Beni henüz çıldırtmadı. İyiliğim ve kötülüğümden ne kadar yorgun düştüm! Bütün bunlar yoksulluk, kirlilik ve acınacak rahatlıktan başka nedir ki!”

Vakit, şunu söyleme vaktidir: “Benim adaletim nedir ki! Bakıyorum da, ne ateşim ne de kömür. Oysa adil kişi ateş ve kömürdür!”

Vakit, şunu söyleme vaktidir: “Benim acımam nedir ki! Acıma, insanların sevdiklerini çiviledikleri çarmıh değil midir? Ama benim acımam çarmıha germe değildir.”

Hiç böyle konuştuğunuz oldu mu? Oldu mu böyle haykırdığınız? Ah, sizi keşke böyle haykırırken görebilseydim!

Günahınız değil, tokgözlülüğünüz haykırıyor göklere; günahınızdaki hırs haykırıyor göklere!

Sizi diliyle yalayacak şimşek nerede? Sizi aşılması gereken çılgınlık nerede?

Bakın, size üstinsanı öğretiyorum: O, bu şimşektir; o, bu çılgınlıktır!

Zerdüşt bunları söyledikten sonra, kalabalığın içinden biri bağırды: “İp cambazı hakkında dinlediklerimiz yeter; artık kendisini görmek istiyoruz!” Bütün kalabalık Zerdüşt’le alay etti. İp cambazı ise, söylenenleri üstüne alınıp işinin başına geçti.

4

Fakat Zerdüşt halka baktı ve şaşırды. Sonra şöyle buyurdu:

İnsan, hayvan ile üstinsan arasında örölmüş bir iptir; uçurum üzerine gerilmiş bir ip.

Tehlikeli bir geçiş, tehlikeli bir yolculuk, tehlikeli bir geriye bakış, tehlikeli bir ürperiş ve tehlikeli bir duraksayış.

İnsanda yüce olan, onun erek değil köprü oluşudur! İnsanın sevebilir yanı, geçiş ve çöküş oluşudur.

Ben, yaşamasını bilmeyenleri severim, meğerki çöküşe uğrasınlar; çünkü onlardır karşıya geçenler.

Ben o büyük hor görenleri severim; çünkü onlar o büyük tapanlar ve karşı kıyıya duyulan özlem oklarıdır.

Ben, çöküşe uğramak ve kurban olmak için yıldızların ardında bir neden aramayanları, aksine yeryüzü bir gün üstinsan olsun diye, kendini yeryüzüne kurban edenleri severim.

Friedrich Nietzsche'nin 1883-1885 yılları arasında kaleme aldığı *Böyle Buyurdu Zerdüşt*, filozofun en bilinen eseridir. Nietzsche'nin, yazılmış en derin eser olarak tanımlamaktan hoşlandığı bu kitap, şiirsel üslubuyla dikkat çeker ve edebiyat ile felsefenin sınırları arasında gezinir. Üstün ve ebedi dönüş kavramları üzerine kurulu olan *Böyle Buyurdu Zerdüşt*, Nietzsche felsefesinin temel taşıdır. Yeni değerlerin üretilebilmesi için halihazırdakilerin göz ardı edilmesinin gerekliliğini savunan eser, bu bakımdan bir kehanet niteliği taşır ve 20. yüzyıl felsefesini belirleyen eserlerden biri olarak öne çıkar.

#almanklasikleri #üstün #ebedidönüş #tannöldü #amorfatı #nihilizm

